श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्रीनिवासरामानुजमहादेशिकैः (मैसूर आण्डवन्) अनुगृहीता

॥ श्री रामानुजपञ्चाशत् ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्री रामानुजपञ्चाशत् ॥

यत्कृपालेशमात्रेण सदोल्लसति सन्मतिः।
वेदान्तलक्ष्मणमुनिः सन्निधत्तां सदा हृदि॥

श्रीमान् रामानुजाचार्यो विशिष्टाद्वैतदेशिकः।
वेदान्ता येन सन्त्रातास्सन्निधत्तां सदा हृदि॥ 1 ॥

हारीतकेशवसुधीहृदयाब्जमित्रं
    लोकैकमित्रमवधारितसर्वशास्त्रम्।
सद्वंश्यसच्चरितकान्तिमतीतनूजं
    रामानुजं गुरुवरं शरणं प्रपद्ये॥ 2 ॥

पिङ्गळाब्दचैत्रशुक्लपञ्चमीयुगार्द्रभे
    वासरे गुरोश्शुभे हि हारितान्वयेन्दुना।
विप्रवर्यकेशवाभिधेन सोमयाजिना
    माद्रिपूर्णसोदरीभुवि प्रसूतमाश्रये॥ 3 ॥

शेषावतार इति माधवपञ्चहेति -
    रूपावतार इति सैन्यपतेश्च रूपम्।
इत्यादराद्यदवतारविदो जगुस्तं
    रामानुजं यतिपतिं शरणं प्रपद्ये॥ 4 ॥

पद्मासनस्थितिमभीतिकरं श्रितानां
    तत्त्वं परं समुपदेष्टुमुपात्तमुद्रम्।

काषायमण्डिततनुं करधृत्त्रिदण्डं
रामानुजं मुनिवरं शरणं प्रपद्ये ॥ 5 ॥

मदन्तस्सन्तापं शमयतु गुरुर्यस्य च गिरः
त्रयीचूडानिष्यन्मधुररसपीयूषभरिताः।
अलङ्कुर्वल्लक्ष्मीरमणहृदयामोदनकराः
प्रपद्ये तं रामानुजयतिमणिं वैष्णवनिधिम् ॥ 6 ॥

मनीषा यदीया श्रुतीनां विभूषा
विशेषाय काषायवेषो यदीयः।
विधूतास्समस्तेषणा येन नित्यं
श्रयेऽहं दयाळुं मुनिं लक्ष्मणं तम् ॥ 7 ॥

पञ्चशाखभासुरत्रिदण्ड उल्लसच्छिखः
ब्रह्मसूत्रभूषितः कषायरक्तवस्त्रधृत्।
वैष्णवं पदं सुखेन लम्भयन् जनान् स्वयम्
विष्टपे य एधते भजामि तं मुनीश्वरम् ॥ 8 ॥

वेदान्तसारमतुलं निगमान्तदीपं
निर्दोषमद्भुतमनुत्तमभावभूषम्।
श्रीभाष्यमन्यनुतनित्यमतीव हृद्यं
वैकुण्ठरङ्गशरणागतिपूर्वगद्यम् ॥ 9 ॥

वेदार्थसङ्ग्रहमथो भगवन्मुखोत्थ -
गीतार्थवर्णनपरं परमं च भाष्यम्।
चक्रे कृतीर्नव हि ता इति यस्तमाहुः
रामानुजं गुरुवरं शरणं प्रपद्ये ॥ 10 ॥

कप्यासमित्यकृतकोक्तिशिरोविराजि -
वाक्यस्य यादवगुरूक्तमनर्थमर्थम्।
कापेयपृष्ठसदृशे नयने विभोरि -
त्याकर्ण्य यश्शुचमगात्तमहं प्रपद्ये॥ 11 ॥

कप्यासवाक्यसहजार्थविबोधनाय
विद्योतमानरसपुष्टिमुदात्तभावम्।
व्याख्याय तं बुधमनोहरमर्थमाशु
योऽभूद्गुरोरपि गुरुस्तमहं प्रपद्ये॥ 12 ॥

कमिति सलिलमेतद्यः पिबत्यर्यमा सः
कपिरिति कथितस्तेनास्यते यत् तदब्जम्।
विकसितकमलाभे पद्मनाभस्य नेत्रे
भवत इति य ऊचे तं यतीन्द्रं प्रपद्ये॥ 13 ॥

कं प्यासं यस्य तच्चेत्यकथि कमलमित्यर्थमादाय तद्वत्
स्यातां नेत्रे यदीये स भवति कमलाक्षान्न चान्यो मुकुन्दात्।
एवं रम्यार्थवत्त्वेऽप्यनुचितकथनैर्येन यो निर्जितस्तं
योगीशानं प्रपद्ये भगवदुरुकृपापात्ररामानुजार्यम्॥ 14 ॥

काञ्चीमण्डलवल्लभस्य दुहिता संपीडिता रक्षसा
ब्राह्मेणेत्यवगत्य यादवगुरू राज्ञा समाकारितः।
गत्वा तेन विलोकिते गुरुरयं नालं मदुत्सारणा -
येत्याक्रुश्य तिरश्चकार विबुध ! त्वं याहि शिष्यस्तु ते॥ 15 ॥

शक्तो मां प्रतिरोद्धुमद्य बुधराड्यो ब्राह्मणस्तत्त्वतः
त्वं पूर्वं वृषशैलमार्गगजनोच्छिष्टान्नभुक्तेर्ननु।
गोधारूपमपास्य विप्रजनुषं प्राप्तोऽसि विद्वानिहे -
त्युक्त्वा मूर्ध्नि यदीयपादकमलन्यासाद्धि धन्या कृता॥ 16 ॥

यत्पादाम्बुजधारणाच्छिरसि सा राज्ञस्सुता रक्षसः
    निर्मुक्ता सुखमेधते स्म महिमा रामानुजार्यस्य च।
काञ्चीभूषणहस्तिशैलविलसद्देवाधिराजालये
    यः कालं श्रितशिष्यबोधनविधौ निन्ये गुरुं तं भजे॥ **17**॥

यस्साक्षात्कृतकृष्णदर्शितमहानिक्षेपविद्यां हितां
    संवादाकृतिमात्तगद्यवपुषं सर्वोपभोग्यां मुदा।
कृत्वोज्जीवनमात्मनां च विदधे निर्मत्सरो निर्ममः
    तं योगीशमुदात्तभावमनघं भक्त्या भजे लक्ष्मणम्॥ **18**॥

अपसरति भयं यन्नामसङ्कीर्तनाद्यैः
    विलसति परतत्त्वं यद्वचोभिश्च गूढम्।
विमततिमिरभानुर्वेदचूडासुधांशुः
    विहरतु स यतीन्द्रो मानसाब्जे मदीये॥ **19**॥

सिद्धान्तार्थप्रवचनपथं याति रामानुजार्ये
    ह्याम्नायानां क्वचिदपि न तु स्वार्थहानेः प्रसक्तिः।
प्रत्यक्षादिः प्रभवति निजार्थेषु निर्वैरिचारी
    स्मारं स्मारं तदुदितगिरस्संश्रये तत्पदाब्जे॥ **20**॥

काणादैर्भुवि वादिभिर्दुरुदयैश्शाक्यैश्च पाषण्डिभिः
    निश्शेषं च विलोपितश्श्रुतिगतो धर्मोऽभवत् सर्वतः।
तादृग्धर्ममरं त्रिदण्डमहितो योगीन्द्ररूपी हरिः
    यस्संरक्षितवानयं स इति यां कीर्तिं दधौ तं भजे॥ **21**॥

श्रीरङ्गवासरसिको मुनियामुनार्यः
    श्रुत्वा यदीयभगवद्गतभक्तिमुख्यान्।
श्रेष्ठान् गुणान् किमपि कर्तुमियेष यस्मिन्
    तं सद्गुणार्णवमुदारधियं प्रपद्ये॥ **22**॥

अयं महात्मा यदि दर्शनेऽस्मिन्
प्रवेशितस्स्यात् प्रथितो भवेच्च।
इत्यूचिवान् यं प्रति यामुनार्यः
रामानुजं तं शरणं व्रजामि॥ **23** ॥

शास्त्रान्तराध्ययनकालसमाप्तिमेव
श्रीयामुने गुरुवरस्य निरीक्षमाणे।
विज्ञाय सन्निहितमात्मविमुक्तिकालं
ह्यानाययद्यमनिशं तमहं प्रपद्ये॥ **24** ॥

संप्राप्ते चरमां दशां मुनिवरे श्रीयामुनार्ये तदा
तस्याकुञ्चितमङ्गुलित्रयमथो निर्वर्ण्य तत्कारणम्।
ज्ञात्वा योगिकृपावशात्तदखिलं कुर्वेऽहमित्याश्रुते
येनैवार्जवमाप तत् सपदि तं रामानुजं संश्रये॥ **25** ॥

नीत्वा मूकं कदाचित् कमपि निजगृहं बन्धयित्वाऽररं च
स्वीयाङ्घ्रिस्पर्शसंज्ञां दिशति यतिपतौ सोऽपि चक्रे तथैव।
दृष्ट्वेदं कूरनाथोऽप्यमनुत न कुतोऽवागभूवं किमर्थं
शास्त्राभ्यासोऽन्यथा स्यान्मयि गुरुकरुणेत्याश्रये तं मुनीन्द्रम्॥ **26** ॥

सालग्रामनिवासिनस्स्वविषये प्रच्छन्नविद्वेषिणः
सन्त्यत्रादरतो न चेति विदितश्शिष्याय योगी तदा।
तीर्थे न्यस्य पदौ सदोपविशतादित्याह सोऽप्याचरत्
तत्पादाम्बुनिषेवणात् सुचरिता यं चाश्रितास्तं भजे॥ **27** ॥

भूपो विट्ठलदेव आत्मतनया दुष्टग्रहोत्पीडिता
निर्वासाश्चरतीति खिन्नहृदयश्श्रुत्वा प्रभावं गुरोः।
यस्यानुग्रहतो गतग्रहमतिभ्रान्तिं विलोक्यात्मजां
तुष्टाव स्वयमप्यवाप शरणं तं संयमीन्द्रं भजे॥ **28** ॥

भूमिपाय विष्णुवर्धनेति नाम्नि धारिते
गर्विता जिनानुगा ययुर्गुरुं तदोचिरे।
भो ! विजित्य नो न किं स्वकीयमेतमीप्ससी -
त्याशु तान् स्वसेविनो व्यधात्तमाश्रये मुनिम् ॥ 29 ॥

बहुगुणबहुधान्ये भानुखेळाशकाब्दे
मकरसितचतुर्दश्यह्नि तारेऽदितेश्च।
यदुगिरिशुभदीपो दर्शनेच्छानुरूपः
नयनगत उपासे यस्य नारायणस्त्वम् ॥ 30 ॥

श्रीपाञ्चरात्रगतसात्वतसंहितोक्त -
संप्रोक्षणं शुभकरं कमलेक्षणाय।
श्रीरङ्गराजकरनीरजतः प्रहृष्टः
योऽकारयत्तमनिशं शरणं प्रपद्ये ॥ 31 ॥

योऽभवत्तदोत्सवार्थबेरशोकभाक्ततः
स्वप्नलब्धतत्प्रवृत्त्युपार्जितात्मविग्रहः।
नित्यपक्षमासवत्सरोत्सवोत्सुकाग्रणीः
तानकारयन्मुदा सदा तमाश्रये गुरुम् ॥ 32 ॥

दिल्लीनाथ ! तवादरेण मुदितो जानीहि मामर्थिनं
यल्लीलार्थमुपागतोऽत्र रमते रामप्रियो मत्प्रियः।
अत्रत्येषु विचिन्वतां कतम इत्यावेदिते पश्यतः
यस्याङ्के स्वयमागतस्समलसत्तं देवमाभावये ॥ 33 ॥

पुलकितनिखिलाङ्गस्तोषितात्मान्तरङ्गः
यतिपतिरवदत् त्वं संपदां मे कुमारः।
क्षितिपतिरपि दृष्ट्वा तत् प्रहृष्टः प्रपेदे
शरणमनुपदं तं यामि रामानुजार्यम् ॥ 34 ॥

रामप्रियोऽसौ यतिराजपुत्रः
सम्पत्कुमारः पुरुषोत्तमोऽभूत्।
यद्योगतो भाग्यमियाय शैलः
प्रख्यात इत्याहुरहं तमीडे ॥ 35 ॥

आनीयास्यापि सत्यादिह सनकमुखेनेति नारायणाद्रिः
दत्तात्रेयेण वेदा इह परिपठिता इत्यसौ वेदशैलः।
रामः कृष्णोऽर्चितोऽत्रेत्यतिशयितयशा यादवाद्रिस्तृतीये
भूयस्तुर्ये युगेऽस्मिन् यतिपतिपुनरुज्जीवनाद्योगिशैलः ॥ 36 ॥

नारायणो यन्महिमानमेव
प्रकाशयत्युत्सवबेरमाप्य।
सम्पत्कुमारो यतिराजपुत्रा -
भिख्यां यतोऽगाच्च भजे गुरुं तम् ॥ 37 ॥

श्री रामानुज ! मत्प्रियस्त्वमिह ते त्वत्पादसेवाजुषां
त्वत्सिद्धान्तजुषां च नान्यसुलभां सौभाग्यदां सर्वदा।
आत्मीयोभयभूतिसंपदमदामित्याह यस्मै मुदा
श्रीरङ्गाधिपतिस्तमन्वहमहं श्रेयोवहं संश्रये ॥ 38 ॥

प्रयास्यत्यात्मीयैस्सह यतिपतौ वेङ्कटगिरिं
पयस्याजीवैका सुकृतपरिपाकादुपगता।
दधिद्रव्यार्था यत्पदसलिलपानान्मतिमती
प्रपेदे मोक्षार्थं तमहमनिशं यामि शरणम् ॥ 39 ॥

प्रदक्षिणत एव तं सकृदुपेहि रामानुजं
त्रिदण्डकरमण्डितो भवति योगिसेव्यो भवान्।
इति द्विपगिरीश्वरे वदति यादवस्स्वप्नतः
प्रपद्य शुशुभे स यं मुनिवरं भजे तं सदा ॥ 40 ॥

वादोऽतिमोदाद्ववृधे यतीन्दोः
    दयाळुनाम्ना विदुषा तदा यः।
निरुत्तरोऽप्युक्तसदुत्तरश्च
    जिगाय देवप्रियमाश्रये तम्॥ **41** ॥

संस्तूयतां किमपि चेति किडांबियाच्चान्
    आज्ञप्त एकमपठत् स्तुतिरत्नपद्यम्।
रामानुजे सति भवानगतिः कथं स्यात् !
    इत्याह यद्विभवमीशमुपाश्रयेऽहम्॥ **42** ॥

असङ्ख्याता जीवाः कथमपि न मां यान्ति पतिताः
    कथं वा धत्से तान् विशदय वशीकारसरणिम्।
इतीशादापृष्टो गतभय उपायोक्तिमनघां
    न्यवेदीद्यस्तादृक्सरसवचनं तं गुरुमये॥ **43** ॥

श्रीमान् श्रीशठकोपसूरिरपि यं योगीश्वरं भाविनं
    निर्दिश्यैव जगौ जगत्यविकला श्रीवैष्णवी वर्धताम्।
इत्येवं स्ववचोभरैश्शमधनं तादृग्यशोभासुरं
    साटोपः कलिरप्यपाकृत यतो रामानुजं तं भजे॥ **44** ॥

कासारारोहणस्थं पिबति च चटको वीरनारायणीये
    वाराशौ तत् स्थितं चेज्जनपदममृतं पाययेदन्वहं हि।
इत्थं श्रीनाथयोगी यदमितमहिमोत्कर्षमाविश्चकार
    प्राज्ञं रामानुजार्यं जनिभयहरणं तं शरण्यं प्रपद्ये॥ **45** ॥

गोष्ठीपूर्णोपदिष्टं मनुमनुनिलयं प्राप्य नारायणीयं
    गोष्ठ्यामष्टाक्षरं तं श्रुतिशतमधुरं सर्ववेदार्थसारम्।
उच्चैरुच्चारयन् यो निजदुरितफलं त्वेकभोग्यं हि तत्स्यात्
    मोक्षोऽनेकात्मभोग्यो गुरुवरकृपयेत्याह तं संश्रयेऽहम्॥ **46** ॥

सूक्तेरर्थस्सनिन्दश्शठजिदभिमतो यामुनार्यादृतश्चे -
    त्युक्ते मालाधरार्यैर्भगवति भवदुक्तोऽयमर्थो न युक्तः।
देवस्यैवोपकारस्मृतिपर उचितो हीति सन्दर्भयोग्यं
    व्याख्यास्यन् पूर्णमान्योऽभवदतिकुशलस्तं यतीन्द्रं नमामि॥ **47** ॥

पूर्वाचार्यदयैकवेद्यविषयप्रस्तावनायां क्वचित्
    श्रीमद्यामुनयोगिनां न हि भवेत् प्रायोऽयमत्राशयः।
एवं वादिनमाह यामुनमुनिं क्वेत्यैक्षथाः स्रग्धरः
    स्यादेवं ननु तस्य सद्गुरुमणेरस्म्येकलव्यः प्रियः॥ **48** ॥

भक्तिप्रस्यन्दिनीं तां गिरमभिदधतो वीक्ष्य तेजोविशेषं
    शेषं काषायवेषं पुरुषमकलुषं मन्यमानोऽवतारम्।
विष्णोर्नत्वा यमन्तर्बहुविधमनुवत् स्वात्मजं कान्तबाहुं
    शिष्यं चाकारयद्यत्पदनळिनयुगे तं भजे संयमीन्द्रम्॥ **49** ॥

श्रीरङ्गेन्दोश्श्रियं तामविकलमहितां योगिभोगी वितेने
    शेषाशेषात्मदोषप्रमुषमगजुषं भूषिताशेषदोषम्।
हस्तीशेक्षाविशेषादलभत यतिराड्वेषमात्तप्रभावं
    बेरं माहं ददौ यो यदुगिरिकमितुर्नौमि रामानुजं तम्॥ **50** ॥

एतां पञ्चाशतं ये यतिपतिविषयां श्रद्धया संपठन्ति
    सद्वृत्तां सद्गुणाढ्यां मुनिवरकरुणापात्रगोपालगीताम्।
तेभ्यो रामानुजार्यो वितरति सुमतिं भक्तिमात्मेप्सितार्थं
    शुद्धं ज्ञानं स्थिरं सद्यश इह परतश्चात्मविद्याप्रभावम्॥ **51** ॥

॥ इति श्री रामानुजपञ्चाशत् समाप्ता॥